

جمعه — ۱۵ تموز ۱۹۲۷

جلد : ۸

دردنجهي سنه — نومرو ۹۰

اداره خانه :

باب عالی جاده سنده اقدام

یوردي ياننده کی بناده

خصوصی دائره

صاحب و مدیری

محمد مسیح

مجله علمی

آبونه شرائطی : سنه لکی ۲۵۰

آلتی آیلغی ۱۲۵ ، فوق العاده

نسخه لرایچون ۳۰۰ و ۵۰۰

غروشدور .

مجموعه مزه یئتتجه طبعی تنذیب

ایدله ن ارلر اعاده ایدلر .

هر آيك برنجی داره بشنجی كونهری هيفار ، علمي ، ادبی ، اقتصادي ، صرني مجموعه در .

صوسز قالېنجه اېنډېك شكايتلر؟ ديورلكه:
آلق وېرمكډن دها ذوقى، هله چلق
آلمقډنډه ذوقى دكلى!
ايشته بو، متروكيت ايدى!

هاني او سنك اك سا كن ساعت سنى
كننكډن اوزاقلره سوروكله يوب قولاكه
«سوله وخوا اول!» ديه فساد فيصلا دىنى
زمانى خاطر لادكي؟
ايشته بو، متروكيت! -

آه.. آي يلكزلق، آي بىم اوز وطم،
يوردم اولان يلكزلق! نه طاني، نه مشفق
سسك وار، سنك!

بز ايكيىم، بربرمه سؤال صورماىز،
ستم ايتىم. بز، برلكره آچيق قايلردن
كچر كچىز. سنك چونكه هر شىك آچيق،
هر شىك آيدينلقد، سنده كچن ساعتلك
بيله خفف آياقلى وار. مكر قاراندقه
وقت دها اغبر كيدىرمش.

بوراده بوتون كله خزىنلرم آچيلور.
بوراده بوتون موجودات قوجاغه كلوب سوز
اولى، بدن قونوشنى اوكره نمك ايشته بور.
لاكن آشاغيده، انسانلر يانده، اك

بلغ سوز بر پارا ايتىز. آشاغيده پايلاجق
اك اې شى: سكوت ايتك وكچوب كېتمكدر.

انسانلر هر شىنى آكلامق ايتىمن
انسانلر هر شىته دوقونالى؟ بكا كوره
دكل، زيرا تېمزالرم وار.

انسانلر نفسنه بيله تحملم يوق،
آه.. فصل اولدىده شىمدى به قادار اولرلك
فنا هوا سنده وكوروتوسنده ياشادم؟
اى اطرافده كى جنت سكوتى! اى
تېمز قوقولر! بو سكوتك نه درين و تزه
برتنفى وار. ناصل دورغون، ناصل اطرافى
ديكله يور، بو جنت سكوتى!

آشاغيده، انسانلر يانده هر شى، هر
كس قونوشور، هيچ برشى ايشيله تىز.
بيلكي داووللار ايله چالساك، نه بازار ميدانده
صايخلرلك بوزوق پاراشقير تىسى اوستون كلير.
هر كس برشى آكلاتير، كيسه برشى

فلسفه

عودت [۱]

آه.. آي يلكزلق، آي بىم اوز وطم،
يوردم اولان يلكزلق! نه قادار زمان
سندن اوزاق وحشى غريشارده ياشادم!
ايشته كوزمده ياشلر ينه سكا عودت ايدى يورم.
آرتق سن آنته لك تهديدى كې، بكا
پارماغي صاللا، آنته لك كولوسه مېسى
كې يوزومه كول ودى كه: «كيشمش باقىم
او، بر فېرطينه روزكارى كې فيشقيروب
ياندن قاچان؟ او فرارى كيدىر كى دېمشدكه:
يالكزلق! جوق زمان سنك اغوشده
قالدم، آرتق سكوت نه دراوونو تدم.. سكوت!
سن اوني شىمدى اوكره نمشسكدر البت!
آه.. زردشت، بن، هر شىنى بيلورم:

بيلورم، بيلورم، انسانلر آرا سنده سن،
بىم يانده اولديفكډن زياته متروك ايدك.
يالكزلق باشقا، متروكيت باشقا شيدىر،
بونده آكلدك البت! انسانلر، سنى
سوسه ريله سن، اونلر آرا سنده بريانخيىسك،
چونكه اونلر هر شيدن اول صيانت ايسترلر!
بوراسى لاكلن، بوراسى سنك اولكر،
سن بوراده ايچكى آچار، دربندن كلن
سوزلر يكي سويله بيليرسك. بوراده نه اورت
باص ايديش حسلر، نه ده محجوبيت دينيان
شى وارد.

متروكيت - ايشته بوياشقا. چونكه،
خطر كدهمى اى زردشت، و قتيه سن،
اورمانلر ده ايزىز و بولسز قلوب، قوشك
سك اوزر كده هواده اغير دىنى زمان دېمشدكه:
اويله ايسه بكا حيوانلرم يول كوسترسين.
حيوانلرلك رفاقتى انسانلر ككندن دها
تهلكه سز بولدم.. ايشته بو، متروكيت ايدى!
صوكرا، صوكرا، خطر كدهمى اى
زردشت! بر جوق بوش قووالر ايله چه ورش
طاشقين بر شراب چشمه مې كې حرارتدن
يانشاره دولدوروب دولدوروب ويره لك،
نهابت بريكيجه صيتمشارلر آرا سنده كندك
[۱] يانك «زردشتك دېكلى» آلى ائوندن

استحصالى اولقډن جوق زنده استهلاكى
اولان بوكونكى نله اصل فرده ژونى، رفاى
تامين ايدى بكا، وبالتيجه جيتده معاصر مديتده
لايق اولدينى موفى ويره بكا اولان اقتصادى
حياتك اك مهم عامل بولان استحصال ساحه سنى،
مملكته بوكونكى قابليت و احتياجي تدقيق ايدرك،
نه يوله چالشمق لازم كايورسه او يوله كشاد
ايتلير.

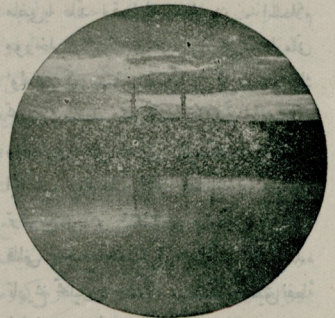
اقتصادى حياتك اوج مهم عهده سنى اولان
زراعت، تجارت و صنايعده توركلر كده كندليرى
كوستمرى، و بوسونله مى واره مېزى بو اوج
اساس داخنده بوسكتمه باشلاملى لازم كلير.
اقتصادچيلر بكا ان اقتصادچى فرده دىق
ليست و امثال مى اقتصادچيلردن مهم اولر ق
توركي بكا بوكونكى وضعيته، جيتك بوكونكى
حاله كوره اقتصادى بيه سنى تدقيق ايدرك طوتولى
لازم كن اقتصاد بولى كوستمرى، و او ساحه
داخنده اقتصاد حياتك آيله جوق اولان فرله
هم كندبنه هم جيتيه مفيد اولجق متمر
چالشمه ك اصوللر بى تامين ايتلى ايلك مى
وظيفه لردنير.

ملى واره مېزك اك كرى قاش بره سوسه سنى
اولان اقتصادى حياتك بولده برانكشاف ويره لك
جيتى معاصر مديت سوسه سته چقارمق وظيفه سنى
مملكه انقلاب توركي بكا اولادى اولان بوكونك
كنج اقتصادچيلردن بيلور.

فيل نعمه الله

ا. تاتول دارا فوننده منطق مدرسى

ازمير - ۹ ايلول

اولوبورلدى .

اسلامده تاريخ [۱]

مسلمانلر ، طب ، فلسفه ، رياضيات ، ارضيات كى بر جوق علملرده ، انجديرلر ، باخماسى يونانيلرلر شاكردى اولدقلرى حلالده ، اسلامده تاريخ ، اسلاميتدن اولكى عرب وعجم حرفلرينك نائيرى آلتنده تأسسس و نكشاف ايتدى . اسلام مورخلرينك ائزلى بذه رتشكى اعتباريله تدقيق ايديلسره كورولورك ، يوزن اجنى محصولى دكيل ، بالهكس ، دوغرودن دوغروب عرب وعجم عنعنه سنك چو جوغيدر . ايلك اسلام تاريخ نويسلرى ، كتابلرى وجوده كتيره بياهمك ايچون خارجه نمونه آراماديلر ، بيلگىلر ، كندى تفكر لريله بولاقلى شىكار ايچنده ثبوت واقعه چاليديلر .

اسلام مورخلرينك ايلك ماخذلى ، يازدقلرى وقعه لرك تعلق ايتديكى دورلردن ، ياخود اودورلر اك ياقين كونلردن قاله اختيارلرلر حافظلرلر . اسلامده عمومى تاريخ يازيلان اول موجود اولان تاريخ نوعلى ، هپ بومأخذن استفاده اولونارق ترتيب ايديلدى . اساساً اسلاميتك ابتدلرلرلر كنديلرينه مآسوب هيچ بر وشقه انتقال ايتيديكى جهته ، ايلك اسلام مورخلى ، اوزمانلرى كورن انسانلرلر حافظلرلرلر باشقا برمتبه مراجعت ايدمزلردى ، بو اعتباريله روايتلر فضلله قيمت ويرمك مجبوريتده بولونيورلر ، مخاطبلرى اقطاع ايد بيلمك ايچون روايتلرلر اسمبلرى اثرلرينه دقت واعتنا ايله كچرييورلدى . بوجاغنده ، اسلامده تاريخ ، تماماً « خيالى » ايدى . فقط دعاغدن دعاغه توديع اولونارق صافلا نان روايتلر نظرآ بونكده رقيمتى واردى ، مورخلر ، ايتيدىكلرى روايتلرى آرتق قلملرله ثبوت ايديسورلر ، بولهجه اونلرلر تحريفى امكانى سبب ايدمرك ، صوكركاكى نسللره بوزولوسنلر انتقاله واسطه [۱] بوقاله ، محروك «مورخ نيا» حقدنك غير مطبوع اثرينك «مخل» عنوانى قىمندن نقل اولونمشدر .

آكلایماز . انسانلر ايلنده هر شى صويه دوشر ، برشى درين قويولر دوشمن . هر كس قونوشور دورو ، برشى نهايت ايرمن ، برشى تماميله اولغونلاشماز . هر كس غيدقلار ، فقطهائى سكوت ايله يواد و اولور بوقولجاق چقارن ؟ هر شى لقيقيات اولور ، اورنايه دوكولور داها دون درين روحلرلر سري اولان باق بوكون سواققلرله لازينا ايله چاليدور . آه .. اناق نه عجائب شيسك سن ! اى قارناق سواققلرلر كورولتو ! ايسته شيندى سنى ، كبوبوك تهلکى ، آرقمده براندم . صيانت و مرحمت بنك بوبوك تهلکى كمدى ، انسانلر ايله هر شيدن اول صيانت و مرحمت ايتور . ايچمده كزلى قالمش حقيقتلر ايله ، هر كون كوچوك كوچوك مرحمت يالانلرى صاوراراق برماسقارا كى اناق آراسنده ياشادم آلارلرله قياقت تيديله اولور يوردم . اونلر تهمل ايد بيلمك ايچون كنديمى انكار ايديسوردم . كندى كنديمى اقطاع ايچون : « هايدى سنده ، دييوردم ، سن انسانلرى داها آكلامامشك ، انسانلر آراسنده ياشايان انسانلر حقيقى ماهيتى بوسوتون اونوتور ؛ انسانلرله پك فضلله جهه وار ، اوزاقلى كورن ، اوزاقلى آريان كونلرله كورده كىل . زهرلى حشرلرلر دمليك ده شىك اولمش ، داملا داملالا ايچمه اينن كوتلوكدن اوپولمش برطاش كى ، انسانلر آراسنده دييوردمك : « دابنك عادى اولماسى كندى قباحى دكيل يا » انسانلر آراسنده ياشاركن كنديمى و خزينه لرى كيرلى بولتدم ، هر كيمى كوردى ايسم معنويانى زوكورت ايدى . هر كيمى كوردى ايسم مرحمت حسله درحال كلابوردم : « بو آدمك دماغى بوقادارنى قالديرر ، شوقادارنى قالديرماز ! » اى حر داغلك هواى ، سنى تنس ايدرك مست اولدم ينه ! نهايت بورونم بشر قوقوسندن خلاص اولدى ، نهايت كوپورن شرابه بکزه رسكين هوا روحي غيدقارلر ، روح ، آقسييور و نشه سندن كندى كندينه باغبييور : « بختلر اولسون ! »

مترجى

دردنخر صفيه سامى

اسلامده تاريخ ، آنحاق عباسيلر دورنده مکتوب وثيقه لره مستنداً يازيلغه بالاندى . بصورتلر ايلك تكامل مرحله سته واصل اولدقن صوكراده ، هجرى سكرنجى عصرلر بداييتلرله قادار يكي بريض كوسترمه دى . هجرى سكرنجى عصره قادار اسلامده تاريخ ، جوق بسيط وايت ائى برحاده قالدى . بو عصردن اول اسلام مورخلى حقيقى بر تاريخ نهيت و تالقسه بردرلر مالك اولاماديلر . اوزمانلرله حاد تاريخ كتابلرينه مطلقا بر صفت اضافه ايتك ايتير ايسك ، بونلرله نهايت برر « ادنى » ، دييه بيليرلر . فى الحقيقه هجرى سكرنجى عصردن اول يتيشن اسلام مورخلرينه كوره : « تاريخ ، بلاغدن عبارتدر . بوزمانلرله كى بونون اسلام مورخلى ، بوبوك دين آدمالرينك منقبه لرى نقل ايدلرلرلر ، درين بروجده ، دينى بر هوا ايچنده ، دائماً برصنعت شاقه سته بوكه ملك هوسه دوشمزلر ، دين حر بلرلى آكلاتير . لركن ، منبى ايمانلرله اولان هيچانلرلى افاده ايچون حس و خيال قدرلرلى اولانجه شمول و وسعتيله قولانلرلر وشه ستر ، مقصد لرلى اونونارق آرادقلرى تاريخى حقيقى بولوب چقارمقدن واز كيرلر . بونلر دولانى اسلام مورخلرينك اثرلرله مبالغه طبيعى اولاراق ير بولمش ، بخت ، صنعت فدا اولونمشدر .

بونن ماعدا ، اسلامده تاريخ ، سادهجه ماضيه حاد وقعه لرك مدخرلر . اسلام مورخلى ايدنه بيلدركلى تاريخى معلوماتى اولدينى كى حكايه ايتكى كافى كوره لرونلر تحقيق ، تنقيد و محاكه سته ثبوت ايتمشلر ، واقعه لرى مائيسه كى نتيجده بر حكى ايجاب ايدمك ذهنى فعاليتلرى قارنلرله ترك ايدمرك ، كنديلرى برناقل وضعيتده قالمى ترجيح ايله مشلرلر . بناء عليه اسلامده تاريخ تحليل ، محاكه ، تنقيد و تحقيق نقطه نظرلرلر بوبوك برضعف ايچنده در . برده اسلامده تاريخ ، حرب واستيلاء